फलामे सुधारिएको चुलो

फलामद्वारा (धातु) निर्मित दाउरा र समयको बचत हुने दक्ष चुलोहरूलाई फलामे सुधारिएको चुलो भनिन्छ । हाल केन्द्रबाट प्रवर्द्धित विभिन्न प्रकारका फलामे सुधारिएको चुलोहरू उच्च हिमाली क्षेत्रमा खाना पकाउनका साथै कोठा तताउने प्रयोजनको लागी उपयोगी छन् । यसमा धुँवाको निकासका लागी फलामकै चिम्नी, हावाको मात्रा मिलाउन एयरभेन्ट र आगोलाई भाँडासम्म पुऱ्याउन ड्याम्परको व्यवस्था गरिएको हुन्छ ।

फाइदाहरू

- खाना पकाउन, पानी र कोठा तताउन उपयुक्त
- करीब ४० प्रतिशत दाउरा खपतमा कमी
- उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा निकै लोकप्रिय
- बढी समय टिक्ने
- स्वास्थ्यमा सुधार नपर्ने

बेफाइदाहरू

- कारखानामा बनाउनु पर्ने र दक्ष जनशक्ति आवश्यक
- ढुवानी गर्नुपर्ने
- तुलनात्मक रूपमा बढी लागत लाग्ने, निश्चित आकार र ढाँचामा मात्र उपलब्ध हुने

सुधारिएको फलामे चुलोका प्रकारहरू

१) दुई मुखे वा तीन मुखे फलामको सुधारिएको चुलो

उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा खाना पकाउन र कोठा तताउने प्रयोजनका लागि बजारमा दुई मुखे वा तीन मुखे फलामे सुधारिएको चुलोहरू पाईन्छन् । यी चुलोहरूमा आवश्यक्ता अनुसार तातो पानीको लागी Back Boiler र ट्याङ्की राख्न सकिन्छ । हाल प्रवर्द्धित यी मोडलका चुलाहरू विशेष गरी घरायसी प्रयोजनका लागी उपयुक्त हुन्छ ।

२)संस्थागत फलामको सुधारिएको चुलो

उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा रहेका चिया पसल, होटेल, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, धार्मिक स्थल, प्रहरी चौकी तथा सैनिक व्यारेक जस्ता संस्थाहरूमा धेरै मानिसका लागि ठूलो भाँडामा खाना पकाउन र कोठा तताउने प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिने फलामे चुलोलाई संस्थागत फलामे सुधारिएको चुलो भनिन्छ ।

३) एक वा दुई मुखे फलामको रकेट चुलो

रकेट सिद्धान्तमा आधारित फलामले बनेको एक प्रकारको खाना पकाउने चुलोलाई फलामको रकेट चुलो भनिन्छ । यसको मुख्य विशेषता भनेको नै चुलोको भित्री भागमै लामो ठाडो खालको जलन कक्ष प्रयोग हुनु हो जसले जलन कार्यलाई दक्ष बनाउँछ । रकेट चुलोमा स-साना दाउराको नियन्त्रित प्रयोग गरी हावाको उचित मात्रा मिलाई ज्वलन कक्षमा उच्चतम तापक्रममा दाउरा बालेर भाडोको पिँधमा यथेष्ठ ताप प्राप्त हुन्छ । यस प्रकारको चुलोमा निकै कम मात्रामा धुँवा निस्कन्छ । अन्य चुलोले झै रकेट चुलोबाट खाना पकाउने र कोठा तताउने जस्ता कार्यहरू गर्न सकिन्छ ।

फलामे सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- ड्याम्परको सही प्रयोग गर्ने ।
- चुलोमा काम गर्दा चिम्टाको प्रयोग गर्ने ।
- चुलोको प्रयोग नभएको मुखबाट ताप खेर जान नदिन किट्लीमा पानी तताउने ।
- समय समयमा चुलो सफा गरी तेल दल्ने ।

अनुदानको व्यवस्था

नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति २०७३ र नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान परिचालन कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसार फलामे चुलोमा अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ । वैकल्पिक ऊर्जा प्रबर्द्धन केन्द्र मार्फत सुधारिएको फलामे चुलो प्रबर्द्धन गर्न निम्नानुसारको अनुदानको व्यवस्था गरेको छ ।

प्रकार	अनुदान
समुन्द्री सतहबाट १५०० मिटर भन्दा बढी उचाईमा भएका क्षेत्रमा खाना पकाउने र कोठा तताउने प्रयोग हुने एक वा दुई मुखे फलामे सुधारिएको चुलो प्रति चुलो प्रति घरधुरी अधिकतम	रू. ३,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन। यस खालका चुलोमा नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति २०७३ को अनुसूची-१ अनुसारका "क" र "ख" वर्गका क्षेत्रका लागि चूल्हो प्रति घरधुरी क्रमशः रू. १००० र रू. ५०० थप अनुदान उपलब्ध गराइनेछ।
समुन्द्री सतहबाट १५०० मिटर भन्दा बढी उचाईमा भएका क्षेत्रमा खाना पकाउने र कोठा तताउने प्रयोग हुने तीन मुखे फलामे सुधारिएको चुलो प्रति चुलो प्रति घरधुरी अधिकतम	रू. ४,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन । यस खालका चुलोमा नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति २०७३ को अनुसूची-१ अनुसारका "क" र "ख" वर्गका क्षेत्रका लागि चूल्हो प्रति घरधुरी क्रमशः रू. १००० र रू. ५०० थप अनुदान उपलब्ध गराइनेछ।
सार्वजनिक स्थल वा संस्थामा खाना पकाउने र कोठा तताउने प्रयोजनका लागि प्रयोग हुने फलामे सुधारिएको चुलो प्रति चुलो अधिकतम	रू. २०,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन ।
ग्रामीण तथा अर्ध शहरी क्षेत्रमा एक वा दुई मुखे पूर्णरूपमा वा आंशिकरूपमा फलामको रकेट चुलोमा अधिकतम	रू. ३,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन ।
ग्रामीण तथा अर्ध शहरी क्षेत्रमा एक वा दुई मुखे पूर्णरूपमा वा आंशिकरूपमा फलामे ग्यासिफायर प्रणालीका घरेलु चुलोमा अधिकतम	रू. ४,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन ।
घरायसी फलामको सुधारिएको चुलो जडान गर्न लक्षित लाभान्वित वर्गलाई	रू. १,००० /- अनुदान रकम प्रति चूलो प्रति घरधुरी थप उपलब्ध गराइनेछ ।
भुकम्प प्रभावित क्षेत्रको लागि फलामे सुधारिएको चुलोको लागी	रू. ८,०००/- तर चुलोको कूल खरिद मूल्यको ८० प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुदैंन । (माथि जुनसुकै कुरा उल्लेख भएतापनि भुकम्प आउनु भन्दा अगाडी नवीकरणीय ऊर्जा प्रणाली वा आयोजनामा अनुदान रकम लिइसकेको र प्रणाली वा आयोजना पूर्ण क्षति भएको घरधुरीको हकमा माथि उल्लेखित अनुदान रकमको ५० प्रतिशत मात्र अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ ।)

यदि तपाई पनि अनुदानमा फलामे चुलो खरिद गर्न चाहनुहुन्छ भने आफ्नो नजिकमा रहेका वैकल्पिक ऊर्जा प्रबर्द्धन केन्द्रबाट मान्यता प्राप्त उत्पादनकर्ताका शाखा/डिलरहरूमा सम्पर्क राख्न सक्नुहुनेछ ।

नेपाल सरकार
जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय
वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र
राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम/जैविक ऊर्जा सव-कम्पोनेन्ट
सम्पर्कः पोष्ट बक्स नं.: १४३६४, खुमलटार, ललितपुर, नेपाल, फोन नं. +९७७-१-५५३९३९० फ्याक्सः +९७७-१-५५४२३९७